

ORTAÖĞRETİM TARİH (9, 10 VE 11. SINIFLAR) VE ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ DERSİ TASLAK DERS KİTAPLARINI İNCELEME, DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ VE PUANTAJI			
AÇIKLAMALAR			
<ul style="list-style-type: none"> Kriterlerin hazırlanmasında 31.12.2009 tarih ve 2749-4 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği ile Ortaöğretim Tarih (9-11. Sınıflar) ve Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programları esas alınmıştır. Kitapların toplam puanının %5’ini kitapta bulunması gereken bölümler (İçindekiler, Organizasyon Şeması, Sözlük, Kitabın Sonundaki Ekler, Kaynak/Kaynakça), %70’ini içerik, %15’ini dil, anlatım ve üslup, %10’unu teknik, tasarım ve düzenleme oluşturur. Kitabın değerlendirilmesinde (puanlandırılmasında) kullanılan “İçindekiler, Organizasyon Şeması, Sözlük, Kitabın Sonundaki Ekler ve Kaynak/Kaynakça” bölümlerinde A ve B şeklinde kodlanan ölçütlerde, B maddesinden düşülecek toplam puan A maddesinin puanını geçemez. 1 kazanıma ait puan, $1 KP=700/KS$ (kazanım sayısı) formülü ile hesaplanır. Kitapların incelenmesinde karşılaşılan teknik hatalar ilgili ölçütlerin ölçüt puanlarıyla genel hata olarak yazılır. 6, 7, 8, 9, 10, 11,12 ve 14. ölçütlerden nokta tespiti yapılabilen durumlarda genel hata yazılamaz. 			
İçindekiler (1)	A	“İçindekiler” bölümü yer almalı.	10
	B	<ul style="list-style-type: none"> Kitap içindeki ünite ve konu başlıkları ile sayfa numaralarına yer verilmeli, bu numaralar ve başlıklar içerikteki verililişle uyumlu olmalı. 	0,25
Organizasyon Şeması (2)	A	“Organizasyon Şeması” bölümü yer almalı.	10
	B	<ul style="list-style-type: none"> Kitap genelinde yer alan ve kitabın kullanımına rehberlik eden unsurlarla (sembol, logo vb.) desteklenmiş, öğrenciye yönelik ve düzeye uygun şekilde açıklamalara yer verilmeli. Verilen sembol, logo vb.nde kitap içinde sistematik sağlanmalı. Öğretim programlarının seçmeli ders olarak uygulanacak bölümleri ders kitaplarında farklı bir renk, fon vb. ile verilmeli. 	0,25
Sözlük (3)	A	Kitapta geçen sözcük, kavram ve terimlerin tanımlarını içeren “Sözlük” bölümü yer almalı.	10
	B	<ul style="list-style-type: none"> Kitapta geçen sözcük, kavram ve terimlerin tanımlarına yer verilmeli, bu tanımlar sözcüğün metindeki anlamı dikkate alınarak bilim terminolojisine uygun ve yeterli açıklama ile verilmeli. Yapılan açıklamalar sınıf seviyesine uygun olmalı. 	0,25
Kitabın Sonundaki Ekler (4)	A	“Kronoloji”, “Türkiye Haritası” ve “Türk Dünyası Haritası”	10
	B	<ul style="list-style-type: none"> Kronolojide hata olmamalı. 	0,25
		<ul style="list-style-type: none"> Türkiye Haritasında hata olmamalı. Türk Dünyası Haritasında hata olmamalı. 	
Kaynak/Kaynakça (5)	A	“Kaynakça” bölümü yer almalı.	10
		<ul style="list-style-type: none"> Kaynakça bilgilerinde (yazar adı, eser adı, basım yeri, yılı vb.) hata olmamalı. İçerikte kullanılan kaynaklar bilimsel, güvenilir, alanda kabul görmüş nitelikte olmalı. 	0,25

	B	<ul style="list-style-type: none"> • İçerikte kullanılan bilimsel, teknik, istatistikî bilgi vb. içeren unsurların (tablo, grafik, okuma metni, sözler, gazete, dergi vb.nin) kaynağı hem alıntının kullanıldığı yerde hem de kaynakçada verilmeli. • İçerikte kullanılan ve kaynakçada yer verilen İnternet adresleri resmî kurumlara (edu, gov, bel vb.) ve kamu denetiminde olan internet adreslerinin uzantılarına ait olmalı. • İnternet'ten alıntı yapılan sayfanın uzantısı kaynakçada tam verilmeli ve alıntı tarihi belirtilmeli. • İşlenişte kullanılan alıntı metin, söz vb. unsurların ait oldukları kaynağın ilgili sayfaları ve eserlerin kapak fotokopileri baskıya hazır nüsha ile teslim edilmeli. • Alıntı yapılan kaynaklarda (İnternet, kitap, dergi, gazete, ansiklopedi vb.) çeşitlilik sağlanmalı. 	
İçerik ve İşleniş (700)			
Kazanım, beceri, değer (6)	A	<ul style="list-style-type: none"> • Ünitenin tüm kazanımları işlenmeli (İşlenmemiş her kazanım için 6A hatası yazılır.). 	1 KP
	B	<ul style="list-style-type: none"> • Kazanımlar öğretim programında belirtildiği şekilde gerçekleştirilmiş olmalı (10. sınıf Tarih dersine eklenen yeni kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediği etkinlik bazında değerlendirilecektir.) • Kazanımlar işlenirken programın açıklamalar bölümünde yer alan uyarılar (kazanım açıklamaları ve üniteye yönelik uyarılar) dikkate alınmalı (Tarih programlarının 2 ve 4 saat esasına göre uygulanacak bölümlerinde tekrar nitelikteki açıklamaların/uyarıların, ilişkilendirildiği kazanımların herhangi birinde gerçekleştirilmesi yeterlidir.) • Kazanımların işleniş sırası programda yer aldığı biçimde olmalı. • İçerik; öğrencileri millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler bakımından besleyen; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol göstermeli ve bu değerlerle ilgili olmalı. • Programın öngördüğü tarihsel düşünme becerileri (kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme, tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma) kazanımlar işlenirken uygun örneklerle verilmeli. • Konular; programın öngördüğü değer ve tutumları (dayanışma, hoşgörü, bilimsellik, saygı, duyarlılık, vatanseverlik, barış, sorumluluk) kazandıracak biçimde işlenmeli (Değer ve beceriler kazanımlardan ayrı düşünülmeden işlenişe dâhil edilmeli.). • Etkinliklerin içeriği programın öngördüğü kazanım, temel beceriler ve tarihsel düşünme becerileriyle ilişkili olmalı. 	3
İşleniş (7)	A	<ul style="list-style-type: none"> • Kazanımlar, öğrenme ve öğretme ilkelerine uygun öğrenme aşamalarında (dikkat çekme ve güdüleme, kazanım, uygulama ve transfer) gerçekleştirilmiş olmalı. • Konular öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol almasını sağlayacak biçimde işlenmeli. • Tüm kazanımlara yönelik etkinlik düzenlenmeli (Etkinlikler birkaç kazanımı içerecek şekilde de düzenlenebilir.). 	3

		<ul style="list-style-type: none"> • İşleniş ve etkinlikler özgün olmalı. • Etkinlikler amacına göre (uyarıcı, pekiştirici ve değerlendirme amaçlı) işleniş basamaklarının uygun yerinde verilmeli. • Kitap genelinde etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanılarak çeşitlilik sağlanmalı (poster-afiş-broşür hazırlama, örnek olay analizi, sunu hazırlama, kavram haritası oluşturma, sözlü tarih, yerel tarih, makale- kompozisyon yazma vb.). 	
	B	<ul style="list-style-type: none"> • Ünite başında veya ilgili konu başlarında ünite kazanımlarını kapsayacak şekilde hazırlık çalışmaları yer almalı. Hazırlık çalışmaları öğrencileri konuya hazırlamaya, araştırmaya, düşünmeye ve inceleme yapmaya yönlendirecek şekilde düzenlenmiş olmalı. Kapsamı geniş, içerikte doğrudan anlatılacak konular hazırlık çalışması olarak verilmemeli. * Kazanım ifadeleri hazırlık çalışması olarak verilmemeli. • İşleniş ve etkinliklerde kullanılan sorular bilgiyi doğrudan alacak şekilde değil, etkin bir yapılandırma süreci içinde öğrencinin düşünmesini, yorum yapmasını sağlayacak şekilde düzenlenmeli. 	1
Bilimsel hata ve bilgi hatası (8)		<ul style="list-style-type: none"> • İçerik bilimsel hata ve bilgi hatası yapılmadan düzenlenmiş olmalı. 	1
Program İlişkilendirmeleri (9)		<ul style="list-style-type: none"> • Ünitelere ayrılan sayfa sayısı, öğretim programında belirtilen oranlara (- + %10 tolerans) uygun olmalı. • Programın ilişkilendirmelerle ilgili öngördüğü uyarılar dikkate alınmalı. • Ders içi ve diğer derslerle ilişkilendirmeler, ilgili kazanımın olduğu yerde kazanımın önüne geçmeyecek şekilde işlenmiş olmalı. • Program eklerinde yer alan “Atatürkçülükle İlgili Konular” ve “Ermeni, Yunan-Pontus ve Süryaniler ile İlgili Konular”ın davranışları gerçekleştirilmiş olmalı. • Ünite başlıkları programda belirtildiği biçimde kullanılmalı. • Alt başlıklar kazanım ve içeriği destekleyecek nitelikte düzenlenmeli. 	0,5
Yardımcı Unsurlar (10)		<ul style="list-style-type: none"> • Konuların işlenişinde açıklayıcı, tamamlayıcı, destekleyici ve eğitici nitelikteki öğretime yardımcı unsurlara (bulmaca, çizelge, modeller, diyagram, fotoğraf, grafik, hikâye, şarkı, kroki, poster, şekil, şema, tablo, harita vb.) yer verilmiş ve çeşitlilik sağlanmış olmalı. • İşlenişte yer verilen mektup, günlük ve gazete gibi belgeler birinci elden olmalı. • Yardımcı unsurlarla ilgili açıklamalara, tamamlayıcı bilgilere (resim, fotoğraf ve harita alt yazıları, lejant, ölçek, vb.) ve yönlendirmelerine yer verilmeli. • Yardımcı unsurlarla ilgili açıklama, yönlendirme ve tamamlayıcı bilgilerde hata olmamalı. Yardımcı unsurlar işlenişe dâhil edilmeli. • İşlenişteki her türlü yönlendirmeler açık, anlaşılır ve doğru olmalı. 	0,5

<p style="text-align: center;">Seviye (11)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Konu anlatımları, işleniş, etkinlikler ve ölçme değerlendirme çalışmaları öğrencinin duyuşsal, sosyal ve zihinsel gelişimi dikkate alınarak (öğrencinin ön bilgisi, günlük yaşantısı, yakın çevresi, bilgi, beceri, anlayış ve tutumları vb.) sınıf düzeyine uygun kavram ve örneklerle verilmiş olmalı. ● Konu anlatımlarında reklam (ticari amaçlı ve propaganda içeren unsurlar), gereksiz bilgi ve ayrıntıya yer verilmemeli. ● Anlatımlarda bilgi eksiklikleri ve bilgi tekrarları olmamalı. ● Kişi, kurum ve kuruluşları yıpratıcı ifade ve unsurlar bulunmamalı. ● İşleniş ve etkinliklerde içeriğe uygun kavramlar kullanılmalı. 	<p style="text-align: center;">0,5</p>
<p style="text-align: center;">Ders Disiplinine Uygunluk (12)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Anlatımlarda neden- sonuç ilişkisi sağlanmış olmalı. ● Anlaşma ve antlaşma maddeleri, sözleşme, genelge, bildirge vb. resmî belgeler aslına uygun verilmeli. ● Alıntı metinler ve sözler aslına uygun verilmeli. Sadeleştirme, düzenleme, özetleme vb. yapıldıysa belirtilmeli. Özetleme, kısaltma ve düzenleme yapılırken metinlerin aslına bağlı kalınmalı. ● Konuların işlenişinde birinci elden ve ikinci elden kaynaklar kullanılmalı. ● İçeriğin anlatım dili, kişi, kurum, yer vb. adları; kavram, terim vb. Tarih literatürüne uygun olmalı. ● İçeriğin anlatım dili objektif olmalı. Anlatımlar çelişki ve yanlış anlamaya neden olmayacak şekilde düzenlenmeli. ● Anlatımlarda kronoloji göz önünde bulundurulmalı. ● Kişi, kurum, yer vb. adları doğru verilmeli. 	<p style="text-align: center;">0,5</p>
<p style="text-align: center;">Güncellik (13)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● İçerikte verilen bilgiler (istatistiki bilgi, ülke ve yer adları, ülke sınırları, bilimsel bilgiler vb.) güncel olmalı. 	<p style="text-align: center;">0,5</p>
<p style="text-align: center;">A</p>	<p>Her ünite sonunda ünitenin tüm kazanımlarına yönelik değerlendirme çalışmaları olmalı.</p>	<p style="text-align: center;">20</p>
<p style="text-align: center;">Ölçme ve Değerlendirme (14)</p> <p style="text-align: center;">B</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Her ünite sonunda ünitenin tüm kazanımlarını değerlendirmeye yönelik en az bir soruya yer verilmeli. ● Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, yorumlama gibi temel becerilerini ve tarihsel düşünme becerilerini gösterebilecekleri içerikte düzenlenmiş olmalı. ● Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında kazanımlar en uygun soru tipiyle değerlendirilmeli, farklı soru türlerine (çoktan seçmeli, eşleştirmeli, doğru-yanlış türünde, boşluk doldurmalı, açık uçlu, kısa-uzun cevaplı sorulara) yer verilmeli. ● Performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımına uygun çalışmalara (performans görevi, proje, öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme vb.) da yer verilmeli. (Kitap genelinde en az iki performans görevi, bir proje çalışması ve değerlendirme araçlarına yer verilmeli.) ● Ölçme ve değerlendirme araçları, ölçme değerlendirme teknik ve ilkelerine uygun düzenlenmiş olmalı (Örneğin eşleştirme maddelerinde cevap sütunundaki öge sayısı, soru sütunundaki öge sayısından fazla olmalı. Boşluk doldurma sorularında anahtar kelimeler verilmişse bir ya da daha fazla çeldirici yer almalı.) . 	<p style="text-align: center;">1</p>

	<ul style="list-style-type: none">• İşleniş ve etkinliklerde kullanılan sorular ölçme ve değerlendirme teknik ve ilkelerine uygun düzenlenmiş olmalı.• Ölçme ve değerlendirme çalışmalarının (çoktan seçmeli, eşleştirme, doğru-yanlış türünde, boşluk doldurma) cevapları kitap sonunda yer almalı.	
Dil, Anlatım ve Üslup (150 puan)		
(15)	<ul style="list-style-type: none">• Türkçenin kullanımında, Türk Dil Kurumunun son yayımlandığı Yazım Kılavuzu ve Türkçe Sözlük esas alınmalı.• Yazım hatası bulunmamalı.• Noktalama hatası bulunmamalı.• Noktalama eksikliği bulunmamalı.• Noktalama imi gereksiz kullanılmamalı.• Dizgi hatası bulunmamalı.• Benzer biçimde düzenlenen ifadelerin yazım ve noktalamasında birlik sağlanmalı.• Yazı diline uygun nitelikte ve estetik bir dil kullanılmalı.• Sözlük ve kaynakça bölümlerinde, Sözlük ve Kaynakça düzenleme kurallarına uyulmalı.• Kullanılan dil, nitelik ve nicelik (kelime seçimi, cümle yapıları, cümle ve metin uzunluğu) bakımından öğrenci düzeyine uygun olmalı.• Her türlü kavram, terim ve adlandırmada nüsha genelinde birlik sağlanmalı.• Kelime düzeyinde anlatım bozukluğu bulunmamalı.• Kelime grubu düzeyinde anlatım bozukluğu bulunmamalı.• Cümle düzeyinde anlatım bozukluğu bulunmamalı.• Her paragraf bir ana fikir etrafında toplanmalı.• Paragraflarda anlatım akışını bozan ifadeler kullanılmamalı.• Paragraflarda gereksiz kelime ve cümle tekrarı bulunmamalı.• Paragraftaki cümleler arasında kip uyumu sağlanmalı.• Paragraftaki cümleler arasında çatı uyumu sağlanmalı.• Paragraftaki cümleler arasında kişi uyumu sağlanmalı.• Paragraflar ve cümleler arasında uygun geçiş ifadeleriyle bağlantı kurulmalı.	0,25

Teknik, Tasarım ve Düzenleme (100 Puan)

(16)

- Türk bayrağı “Türk Bayrağı Kanun ve Tüzüğü”ne uygun özellikte verilmeli.
- Atatürk görselleri orijinaline uygun ve nitelikli verilmeli.
- Görsel öğeler kişi, zümre, kurum ve kuruluşları küçük düşürücü özellikte verilmemeli.
- Görsel öğeler net ve temiz baskılı olmalı.
- Görsel öğeler incelenirken;
 - Renklerde ilgi çekicilik,
 - Estetik sayfa düzenleme,
 - Gereksiz ayrıntıdan kaçınma,
 - Yazı ve görsel öge dengesi,
 - Sayfada aşırı yoğunluk ve aşırı boşluktan kaçınma,
 - Özgün tasarım,
 - Kolay algılama,
 - Kompozisyon kurallarına uygun olma şartları aranmalı.
- Temsilî resimler, resmî kurumlar ile bunlara bağlı birimlerin arşivlerinden seçilmeli. Tarihî fotoğraflar, temsilî resimler ve sanat eserleri kaynakça ile verilmeli.
- Görsel tasarımlar reklam unsuru içermeyecek şekilde düzenlenmeli.
- Görsel materyaller ve tasarımlar öğrencinin pedagojik gelişimine, seviyesine, gelişim basamaklarına uygun, çevresinden örneklerle düzenlenmeli.
- Görsel öğede figürler, estetik görünümde çizim (desen) ve renklendirme ile üslup bütünlüğü içinde verilmeli.
- Metin yazıları ve öğretime yardımcı unsurlarda kullanılan yazılar karakter, renk ve boyut olarak kolay okunabilir ve sistematik olmalı.
- Görsel öğede figürler doğal görünümde verilmeli.
- Öğretime yardımcı unsurların (fotoğraf, resim, şekil, şema, grafik, tablo ve haritanın) adlandırmaları doğru verilmeli.
- Madde imleri tutarlı ve estetik olmalı.

0,5

15.12.2011

Adem TIRAŞ
Tarih Öğretmeni

Abdulkadir GEMİ
Tarih Öğretmeni

Aliye BURKAY-İBİŞ
Tarih Öğretmeni

Arzu CEYLAN
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Arzu ÇALTIK TUZCU
Tarih Öğretmeni

Ayfer BAYTOK
Tarih Öğretmeni

Kısmet KESİM OVAT
Tarih Öğretmeni
(Raporlu)

Erhan KARA
Tarih Öğretmeni

Mehmet BAĞCI
Tarih Öğretmeni

Tunç ÖZKÖK
Tarih Öğretmeni

Muammer AKSOY
Tarih Öğretmeni

Serhat TÜRKER
Tarih Öğretmeni

Selami ÇEKİÇ
Tarih Öğretmeni

Osman Nuri BAYRAKTAR
T. D. ve Ed. Öğretmeni

Mehtap ARMAN
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı